

Η επιστήμη μπροστά στη Σταύρωση και στην Ανάσταση του Ιησού Χριστού

/ [Ορθόδοξη πίστη](#)

Η διάλεξις δόθηκε στο παλιό Αμφιθέατρο της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ. στο πλαίσιο του κύκλου διαλέξεων «Πνευματικοί Προβληματισμοί» τον Απρίλιο του 1978.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Το κείμενο της διάλεξης αυτής δεν συντάχθηκε σε γραπτό κείμενο από τον ομιλητή. Απομαγνητοφωνήθηκε και αποτυπώθηκε όπως αποδόθηκε στο ρέοντα γραπτό λόγο.

Το γεγονός αυτό οφείλεται σε δύο αιτίες. Η πρώτη είναι ότι τέσσερις μήνες μετά τη διάλεξη ο ομιλητής απεβίωσε.

Η δεύτερη είναι ότι σε πρόταση των τότε τηλεοπτικών μέσων να δοθεί η διάλεξη και τηλεοπτικά, η θέση του ήταν ότι θα έπρεπε να συγκροτηθεί μία ομάδα επιστημόνων των αρμοδίων ως προς το θέμα ειδικότητων, ώστε να διεξαχθεί η συζήτηση με την απαιτούμενη ανάπτυξη και επιστημονική πληρότητα. Ο χρόνος δεν επέτρεψε την πραγματοποίηση της πρότασης αυτής.

Για τους λόγους αυτούς, ζητείται από τους αναγνώστες η κατανόησή τους.

Αγαπητοί μου φίλοι,

Είναι πραγματικά ένα μεγάλο προνόμιο το ότι δίνεται η ευκαιρία να συναντηθούμε σ' ένα αμφιθέατρο πανεπιστημιακό, όχι μ' εκείνο το στεγνό και στενό, αν και απαραίτητο περιεχόμενο της μεταδόσεως ορισμένων επιστημονικών γνώσεων, αλλά σ' εκείνη την ατμόσφαιρα και το επίπεδο της στενής και χωρίς περιορισμούς, ως προς το βάθος και το πλάτος της γνωριμίας, σε επίπεδα που έχουν σχέση με την ψυχική ζωή, τόσο των ταγμένων να διδάσκουν ορισμένες γνώσεις, όσο και των φοιτητών που έρχονται εδώ, για να οικοδομήσουν τον ψυχικό τους κόσμο· και γι' αυτό, πρέπει να δώσω και στην ανώνυμη αυτή ομάδα των συναδέλφων σας, που σκέφθηκαν να πάρουν αυτήν την πρωτοβουλία, αλλά και σε όλους εσάς που είχατε την καλοσύνη να έλθετε απόψε, να δώσω την έκφραση της μεγάλης μου ευχαριστίας.

Θα πρέπει να σας πω πως ό,τι θα ακούσετε από δω και μπρος δεν είναι τίποτε άλλο από προσωπικά μου βιώματα. Δεν είναι τίποτε άλλο από ερωτήματα που σε ώρες, είτε που απέχουν πολύ από το σήμερα είτε, και πρόσφατες, παίδεψαν την ψυχή μου. Πράγματα που αποτελούν το τέρμα πορείας πνευματικής. Πράγματα, που μπορώ να βεβαιώσω, γι' αυτά με την σφραγίδα της απολύτου εσωτερικής πληροφορίας· με την σφραγίδα ότι επιβεβαιώνονται από την βίωση και την παρατήρηση κάποιων δεκαετιών από τον καιρό που επέστρεψα στον Κύριο Ιησού Χριστό.

Νομίζω ότι είναι επίκαιρη η εκλογή του αποψινού θέματος που έχει σχέση με την Σταύρωση και την Ανάσταση του Χριστού, όχι μόνο γιατί διανύουμε την περίοδο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, που έχει ορίσει η Εκκλησία, ώστε οι ψυχές όλων των χριστιανών να στρέφονται και να προετοιμάζονται για να συμμετέχουν στα Πάθη του Χριστού, αλλά γιατί ακριβώς η Σταύρωση και η Ανάσταση του Χριστού είναι το επίκεντρο, είναι ο πυρήνας της κατάφασης του Χριστιανισμού και του αντιλόγου στον Χριστιανισμό. Γιατί εάν η Σταύρωση και η Ανάσταση του Χριστού είναι αλήθεια, τότε όλα εκείνα τα οποία πιστεύουμε, όλα εκείνα στα οποία έχουμε προσκολληθεί, όλα εκείνα τα οποία ακολουθούμε, και που είναι ξένα ή αντίθετα προς τον Χριστό και το Ευαγγέλιό Του είναι είδωλα που πρέπει να γκρεμιστούν. Γι' αυτό και με τόση μανία και με τέτοιο πείσμα, έχουν εγερθεί τόσες αντιρρήσεις, έχουν παρουσιαστεί τόσα πολλά επιχειρήματα, με σκοπό να πείσουν τον καθένα ότι η Ανάσταση του Χριστού δεν έγινε· γιατί αν η Ανάσταση του Χριστού έγινε, τότε ο Χριστός είναι ο Θεός· τότε όλα όσα κήρυξε ο Χριστός, όλα όσα γράφει το Ευαγγέλιο είναι αλήθεια και θα πρέπει να πεθάνουμε για όλα όσα έχουμε ζήσει, που είναι ξένα και αντίθετα προς τον Χριστό, και να ξαναζήσουμε μια νέα ζωή, σύμφωνα με όσα κήρυξε και έζησε ο Χριστός, και που εξακολουθεί να πρεσβεύει

και να βιώνει η Εκκλησία.

Τα επιχειρήματα τα οποία υψώνονται για να αμφισβητήσουν την Ανάσταση του Χριστού, μπορούμε να τα κατατάξουμε σε τρεις βασικές κατηγορίες:

- Η πρώτη είναι ότι ο Κύριος δεν πέθανε πάνω στο Σταυρό και συνεπώς αφού δεν πέθανε, δεν αναστήθηκε.

- Η δεύτερη κατηγορία επιχειρημάτων κατά της Ανάστασης, είναι η αμφισβήτηση για τις εμφανίσεις που ρητά περιγράφουν τα Ευαγγέλια ότι συνέβησαν μετά την Ανάσταση του Χριστού.

- Η Τρίτη, περιστρέφεται γύρω από το γεγονός ότι βρέθηκε κενός ο τάφος Του.

Το εάν ο Χριστός πέθανε πάνω στο Σταυρό, ασφαλώς είναι θέμα που έχει απόλυτη συνάφεια με την Ιατρική Επιστήμη, καθώς αυτή είναι η επιστήμη που μελετάει τη φύση και τις συνέπειες όλων των σωματικών κακώσεων· η επιστήμη που μελετάει όλες τις εκδηλώσεις οι οποίες σχετίζονται με την βαθμιαία κατάρρευση των ζωτικών λειτουργιών του σώματος και με την διαπίστωση ότι οι συνθήκες πλέον για την επιβίωση του οργανισμού είναι εξαντλημένες και ότι ο θάνατος έχει επέλθει.

Πριν προχωρήσουμε στην ανάπτυξη του πρώτου θέματος, αξίζει την προσοχή μας το γεγονός, ότι η αμφισβήτηση γύρω από το εάν ο Χριστός πέθανε πάνω στο Σταυρό, δεν παρουσιάστηκε ποτέ κατά την εποχή της γενιάς των ανθρώπων που έζησαν όταν συνέβη η Σταύρωση του Χριστού· δεν παρουσιάστηκε ούτε κατά τους αιώνες των διωγμών· δεν παρουσιάστηκε ούτε κατά την εποχή των μεγάλων αιρέσεων, οι οποίες αμφισβήτησαν και την θεότητα του Χριστού και την Ανάστασή Του. Δεν παρουσιάστηκε παρά μόνον τον δέκατο έβδομο αιώνα μ.Χ.. Αυτό είναι πολύ χαρακτηριστικό, γιατί τότε είχαν προ πολλού εκλείψει οι άνθρωποι, που είτε οι ίδιοι είχαν παρακολουθήσει, είτε είχε φθάσει μέχρις αυτούς, μία ζωντανή περιγραφή του μαρτυρίου της σταύρωσης. Εάν οι σκεπτόμενοι άνθρωποι του δεκάτου εβδόμου αιώνα είχαν -και ευτυχώς που δεν είχαν- παρακολουθήσει μία σταύρωση δεν θα είχε -όπως θα δούμε σε λίγο- παρουσιαστεί μία τέτοια αμφισβήτηση με αξιώσεις λογικής ισορροπίας.

Το ερώτημα εάν ο Χριστός πέθανε επάνω στο Σταυρό είναι βεβαίως συνυφασμένο με τον τρόπο με τον οποίο πεθαίνει ο σταυρωμένος άνθρωπος.

Σύμφωνα με μία κοινή, διαδεδομένη αντίληψη, ο θάνατος επάνω στο σταυρό, επέρχεται από τον πόνο και την αιμορραγία που προκαλούν τα καρφιά που έχουν τρυπήσει τα χέρια και τα πέλματα του εσταυρωμένου. Όπως θα δούμε, αυτά δεν είναι παρά ένα μικρό απλώς, πολύ βασανιστικό, όπως θα αναπτύξουμε,

συμπλήρωμα, αλλά όχι με πρωτεύοντα ρόλο στην πρόκληση του θανάτου. Ο θάνατος του σταυρού, ο θάνατος του Χριστού επάνω στο Σταυρό, είχε πολλά προδιαθετικά αίτια.

Ανάμεσα σ' αυτά, θα αναφέρουμε τα κτυπήματα που δέχθηκε ο Κύριος, τον οποίον «ἐράπιζον, ἐκολάφιζον, ἔτυπτον, ἔδερον», όπως διαβάζουμε στα Ευαγγέλια, οι βάρβαροι στρατιώται της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, με όλη τη δύναμη η οποία, όπως γνωρίζουμε τους χαρακτήριζε, αλλά και την τραχύτητα, με την οποία ήταν συνηθισμένοι, όπως επίσης γνωρίζουμε, να εκτελούν τα μαρτύρια και τις ποινές. Αλλά ενώ ξέρουμε ότι ένα ισχυρό χτύπημα από το χέρι ενός καλά γυμνασμένου στρατιώτη στο πρόσωπο ενός απροστάτευτου ανθρώπου μπορεί να τον φέρει σε κατάσταση λιποθυμίας ή αφασίας, αυτό θα το αντιπαρέλθουμε. Θα το αντιπαρέλθουμε, για να φθάσουμε σε μία φράση, που ίσως, χωρίς ιδιαίτερη προσοχή την ακούμε, διότι σαν μετοχή απλώς του αορίστου αναφέρεται στο κατά Μάρκον Ευαγγέλιο: «φραγγελώσας παρέδωσεν αὐτόν...» (Μάρκ. Ιε' 15).

Τι ήταν το φραγγέλιο; Ίσως νομίζουμε ότι το φραγγέλιο ήταν μία απλή μαστίγωση. Δεν είναι καθόλου έτσι. Ἔδεναν αὐτόν που επρόκειτο να υποστεί αυτό το μαρτύριο σε μία κολώνα και ο ειδικός δήμιος που θα εκτελούσε τη φραγγέλωση, έπαιρνε ένα βαρύ μαστίγιο το οποίο κατέληγε σε πολλές λουρίδες. Πάνω στις λουρίδες, ήταν δεμένες σφαίρες από μολύβι ή οστάρια ζώων -συνήθως κότσια από αρνί. Με όλη τη δύναμη που διέθετε, άρχιζε να χτυπάει τη ράχη του δεμένου ανθρώπου. Από τα πρώτα χτυπήματα ξεσχιζόταν το δέρμα του ανθρώπου που υφίστατο τη φραγγέλωση. Πολύ σύντομα, ύστερα από μερικά χτυπήματα, καταξεσχίζονταν και αποκόλούνταν τελείως οι σάρκες της ράχης. Αναφέρονται στην Ιστορία, αρκετές περιπτώσεις καταδίκων, οι οποίοι υπέκυψαν στα τραύματά τους κατά τη διάρκεια της φραγγέλωσης.

Αφού τελείωνε η διαδικασία της φραγγέλωσης, όπως την περιγράψαμε, πάνω σ' αυτήν την καταξεσχισμένη, καταματωμένη και καταπονεμένη ράχη, σήκωσε ο Χριστός τον Σταυρό Του, κατασκευασμένον από ξύλο βαρύτατο, ώστε να μπορέσει να σηκώσει επάνω του το βάρος ενός ανθρώπου, χωρίς να θραυσθεί. Όπως είναι πολύ φυσικό και απολύτως αναμενόμενο να συμβεί, ο Χριστός λύγισε κάτω από το βάρος του Σταυρού, ήδη εξαντλημένος και με αιμορραγία τέτοια, που του είχε και που συνέχιζε να του στοιχίζει, απώλεια δυνάμεων. Λύγισε κάτω από το βάρος του Σταυρού και έπεσε, όπως υποστηρίζουν οι παραδόσεις, με το πρόσωπο πάνω στη γη. Με το πρόσωπο, χωρίς καν να μπορέσει να προστατεύσει το σώμα του από τις συνέπειες της πτώσης, εξαιτίας του Σταυρού, ο οποίος έπεσε με όλο του το βάρος επάνω στο κατατραυματισμένο σώμα Του. Για να μην πεθάνει πριν φθάσει καν στο ύψωμα του Γολγοθά, ανέθεσαν, όπως είναι γνωστό, στο Σίμωνα τον Κυρηναίο να

σηκώσει τον Σταυρό για τον υπόλοιπο δρόμο. Στην παράθεση των κακώσεων που υπέστη ο Χριστός και τις συνέπειές τους πριν καν ανεβεί στο Σταυρό, θα αναφέρουμε τον ακάνθινο στέφανο, τα αγκάθια του οποίου είχαν τραυματίσει σε πολλά σημεία το κεφάλι Του. Όλοι όσοι έχουν μία πείρα από θάλαμο ατυχημάτων του Νοσοκομείου, σαφώς γνωρίζουν την ιδιαίτερη τάση που έχουν να αιμορραγούν τα τραύματα στο τριχωτό της κεφαλής.

Αυτό λοιπόν το έξαιμο, το άκρως καταπονημένο σώμα, καρφώθηκε πάνω στο Σταυρό.

Ας περάσουμε τώρα στο θέμα της ηλώσεως (του καρφώματος) των άκρων επάνω στο Σταυρό. Από μία κοινή εντύπωση, πιστεύεται ότι τα καρφιά διαπέρασαν τις παλάμες του Χριστού. Από πειράματα που έκανε ο Γάλλος χειρουργός και διδάκτορας της Ανατομίας Pierre Barbet πάνω σε πτώματα, παρατήρησε ότι είναι αδύνατον ένα καρφί που περνάει ανάμεσα από τα οστά της παλάμης, να συγκρατήσει το ανθρώπινο σώμα, ακόμη και εάν αυτό στηρίζεται στα πόδια με καρφιά. Αντίθετα. Εάν τα καρφιά διαπερνούσαν τις παλάμες, κάτω από το βάρος του εξαρτημένου σώματος, θα έσχιζαν το δέρμα της πρόσθιας και οπίσθιας επιφάνειας της παλάμης, θα την έτεμναν διαπερώς στο ύψος των δακτύλων, και ο Εσταυρωμένος θα έπεφτε με το κεφάλι κάτω προς τη γη, ενώ θα των συγκρατούσαν μόνο τα καρφιά με τα οποία ήταν καρφωμένα τα πόδια του. Ο ίδιος χειρουργός, έδειξε, ότι το μόνο σημείο που μπορεί να στηρίξει τα χέρια του σταυρωμένου ανθρώπου, εάν τα διαπεράσει ένα καρφί, είναι ο καρπός. Σε επανειλημμένα πειράματά του έδειξε, ότι σε όποιο σημείο του καρπού και αν βάλουμε ένα καρφί, αυτό οδηγούμενο από τα οστά και τους συνδέσμους, θα περάσει από έναν ανατομικό χώρο, γνωστό ως ο χώρος του *destot*, ανάμεσα σε δύο οστάρια του καρπού. Εκείνο που είναι χαρακτηριστικό από μία σειρά δώδεκα παρόμοιων πειραμάτων που πραγματοποίησε ο Barbet, είναι δύο παρατηρήσεις του: Πρώτη, ότι και στα δώδεκα χέρια κανένα οστόν δεν τραυματίστηκε και πολλώ μάλλον δεν έσπασε κατά την ήλωση του χεριού. Αυτό το πόρισμα, βεβαιώνει και αυτό που είχε γραφτεί για τον Κύριο: «καί ὄστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ».

Δεύτερη παρατήρηση του Barbet, ότι στο χώρο του *destot*, ακριβώς σε επαφή με το καρφί το οποίο τον έχει διαπεράσει, βρίσκεται ένα μεγάλο νεύρο του χεριού, το μέσο νεύρο. Αυτό, σε όλες τις κακώσεις που θα υποστεί το χέρι του σταυρωμένου ανθρώπου επάνω στο σταυρό, θα υφίσταται την αδιάκοπη επαφή, τριβή και τον τραυματισμό από το καρφί. Τώρα, το τι σημαίνει να δέχεται κι ένα απλό, ελαφρό ερέθισμα ένα νεύρο, το έχουμε όλοι δοκιμάσει, όταν συνέβη να δεχθούμε σ' ένα σημείο, εδώ στον αγκώνα, ένα χτύπημα. Είναι εκείνο το αφόρητο αίσθημα της ηλεκτρικής εκκένωσης και της στιγμιαίας παράλυσης που δοκιμάζουμε και που

κάνει να επαναστατεί όλο μας το είναι. Ας συμπεράνουμε λοιπόν, τι συνέβαινε όταν ένα πολλαπλάσιο και διαρκές ερέθισμα τέτοιας φύσεως πόνου, συνοδεύει το μαρτύριο του σταυρωμένου. Ας σκεφτούμε λοιπόν ότι όλη την ώρα της σταυρώσεως ένα πολλαπλάσιο ερέθισμα πόνου συνόδευε το μαρτύριο της σταυρώσεως.

Όσον αφορά το καρφί που διαπερνούσε τα πόδια του σταυρωμένου ανθρώπου, βρέθηκε από σειρά πειραμάτων που επίσης πραγματοποίησε ο χειρουργός Barbet τον οποίο προαναφέραμε, ότι από ένα μόνο σημείο των πελμάτων πρέπει να περάσει και δεν μπορεί παρά εκεί να βρει αδιέξοδο. Αυτό είναι το σημείο ανάμεσα στο δεύτερο και το τρίτο, μετατάρσιο.

Όσα είπαμε μέχρι τώρα δεν είναι παρά ένα προανάκρουσμα· δεν είναι παρά η αρχή του μαρτυρίου της σταύρωσης, και ακόμη δεν περάσαμε καν στο αίτιο που επιφέρει το θάνατο.

Το αίτιο που επιφέρει το θάνατο έχει ασφαλώς θεμελιώδη σημασία για τη συζήτησή μας: για το αν δηλαδή ο Σταυρωμένος Χριστός πέθανε επάνω στο Σταυρό.

Για να αντιληφθούμε το μηχανισμό του θανάτου, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε μερικά πράγματα. Σε κάποιες τοιχογραφίες παρουσιάζονται οι δύο ληστές που σταυρώθηκαν μαζί με τον Χριστό, όχι καρφωμένοι, αλλά με τα χέρια δεμένα με σχοινί στους σταυρούς τους. Καμία παράδοση δεν υποστηρίζει ότι συνέβη κάτι τέτοιο. Το ότι όμως αυτό απεικονίζεται, μαρτυρεί κάτι που πολλοί ιστορικοί της Ρωμαϊκής περιόδου περιγράφουν: ότι δηλαδή, μπορεί να πεθάνει ένας άνθρωπος, εάν έχει εξαρτηθεί από τον σταυρό, όχι με καρφιά, αλλά εάν απλώς έχουν δεθεί τα χέρια του επάνω στο σταυρό. Για να αποδείξουμε σήμερα το θέμα αυτό, δεν έχουμε παρά να ανατρέξουμε σε μια πειθαρχική ποινή, που συνηθιζόταν να εφαρμόζεται κατά τη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, στο γερμανικό στρατό. Η ποινή αυτή ονομαζόταν Aufbinden και συνίστατο στο ότι έδεναν τα χέρια αυτού, που είχε καταδικαστεί, ψηλά από έναν πάσαλο έτσι, ώστε να μην ακουμπούν τα πόδια του στη γη. Σύντομα το άτομο αυτό παρουσίαζε φαινόμενα ασφυξίας. Οι αναπνευστικές του κινήσεις γινόταν εξαιρετικά δύσκολες και εργώδεις. Το αίμα του συγκεντρωνόταν με μεγάλη πίεση στο κεφάλι του· οι φλέβες του πρηζόταν, το κεφάλι γινόταν υπεραιμικό και λίγο μετά, το άτομο αυτό, έφθανε στη λιποθυμία. Αν δεν προλάβαιναν να κόψουν το σχοινί, μπορούσε να πεθάνει. Ας σημειώσουμε και το τραγικότατο, ότι καθώς μαρτυρείται από το Χρονικό του Dachau (Νταχάου), θυμήθηκαν εκεί οι Ναζι αυτό το μαρτύριο και αναφέρονται αρκετές περιπτώσεις, φρικιαστικές, όπου άνθρωποι θανατώθηκαν με το μαρτύριο του Aufbinden. Αναφέρεται επίσης, ότι σε περιπτώσεις που το απόσπασμα ήθελε να επισπεύσει την

εκτέλεση του θύματος, κρεμούσε ένα μικρό βάρος στα πόδια του. Όπως περιέγραψαν κατάδικοι, οι οποίοι σύμφωνα με την τακτική του «παραδειγματισμού» και του «εκφοβισμού» του φοβερού εκείνου στρατοπέδου, ήταν παρόντες την τρομερή εκείνη ώρα, όταν το μαρτύριο του Aufbinden φθάσει στα τελικά του στάδια είναι αποτρόπαιο. Το πρόσωπο του θύματος κυριολεκτικά παραμορφώνεται, όπως του απαγχονισμένου. Ο θώρακάς του διατείνεται σε αφάνταστο σημείο. Το κοιλιακό τοίχωμα δημιουργεί μία βαθειά κοιλότητα. Ο άνθρωπος περιβρέχεται από ιδρώτα τόσο, που, όπως διηγούνται οι αυτόπτες μάρτυρες, δημιουργείται ολόκληρη λίμνη από ιδρώτα κάτω από τα πόδια του δυστυχημένου αυτού ανθρώπου.

Ήδη από όσα ειπώθηκαν μόλις, συμπεραίνουμε ότι η έλξη που επιβάλλεται στο εξαρτημένο από το σταυρό σώμα είναι τόσο μεγάλη, εξαιτίας του βάρους αυτού του ίδιου του σώματος, που το τραβάει διαρκώς προς τα κάτω.

Ο σταυρωμένος, καθώς ο Κύριος, άνθρωπος, υφίσταται μία μεγάλη έλξη των χεριών, των βραχιόνων, των μυών, της ωμικής ζώνης και του θωρακικού τοιχώματος. Η έλξη αυτή, κρατάει το θώρακα σε μία αναγκαστική θέση εισπνοής, καίτοι ο άνθρωπος δε μπορεί να εκτελέσει εκπνευστικές κινήσεις. Ξέρουμε, ότι οι εκπνευστικές κινήσεις γίνονται παθητικά από το θώρακά μας, χωρίς καμία απολύτως προσπάθεια, σαν μια αυτόματη επάνοδο του μεταμορφωμένου από την εισπνοή θώρακα, με την οποία γεμίζει ο θώρακας με αέρα και έτσι μπορούμε αν ανανεώνουμε τον αέρα στις κυψελίδες μας, να οξυγονώνεται το αίμα μας και να συνεχίζουμε να επιβιώνουμε. Στην κατάσταση όμως της εξάρτησης από τα χέρια, στην κατάσταση της σταύρωσης, ο άνθρωπος υφίσταται έναν πολύ μεγάλο περιορισμό της αναπνοής του· σαν εκείνον που θα υφίστατο εάν είχε δεθεί με έναν πολύ στενό θώρακα ή αν είχε πλακώσει τον θώρακά του ένα πολύ μεγάλο βάρος. Δεν μπορεί να γεμίσει τον θώρακά του με αέρα, ώστε ο θάνατος από τη σταύρωση οφείλεται, κατά κύριο λόγο στην ασφυξία.

Κατά δεύτερο λόγο, επειδή δημιουργείται αυτή η μεγάλη πίεση μέσα στον θώρακα, είναι αδύνατο να παροχετευτεί, να κατεβεί, το αίμα που βρίσκεται στο κεφάλι προς την καρδιά· γι' αυτό και η μεγάλη συμφόρηση αίματος στο κεφάλι των σταυρωμένων ανθρώπων. Εάν ο σταυρωμένος δεν εύρισκε κάποια διέξοδο, προκειμένου να απαλλάξει το κεφάλι του από την πληθώρα αυτή του αίματος, θα πέθαινε πάρα πολύ σύντομα πάνω στο σταυρό. Όμως, βρίσκει μία διέξοδο. Και αυτή είναι να στηρίξει το σώμα του, πιέζοντας τα πόδια του στα καρφιά. Έτσι, ανυψώνεται λίγο ο θώρακας, σταματάει η εξάρτηση του βάρους από τα χέρια και από τους ώμους, ανακουφίζεται το θωρακικό τοίχωμα, μπορεί και αναπνέει πάλι, κατεβαίνει πάλι το αίμα από το κεφάλι προς την καρδιά, και ο άνθρωπος

συνέρχεται για λίγο. Η κούραση, η εξάντληση στην οποία έχει περιέλθει, δεν του επιτρέπει να καταβάλει τη μυϊκή αυτή προσπάθεια, ώστε να στηρίξει για πολύ όλο το βάρος του σώματός του στο καρφί, το οποίο έχει διαπεράσει τα πόδια του. Εξαντλημένος λοιπόν, ξαναπέφτει στην πρώτη θέση, για να ξαναρχίσει η διαδικασία της ασφυξίας, μέχρις ότου, ύστερα από μία διαδοχική σειρά τέτοιων προσπαθειών, εξαντληθεί τελείως, μείνει στη στάση της εξάρτησης και πεθάνει από ασφυξία.

Πραγματικά είναι ένα στανικό σχέδιο θανάτωσης ο σταυρός. Γι' αυτό, επειδή ήταν τόσο άθλιος θάνατος, οριζόταν από τη Ρωμαϊκή νομοθεσία να εφαρμόζεται μόνο σε δούλους και προδότες. Ο Κικέρωνας, ο οποίος είχε παρακολουθήσει θάνατο καταδικασμένου σε σταύρωση, τον ονομάζει: «*Crudelissimum et deterimum Supplicium*», δηλαδή, το σκληρότερο και τρομερότερο βασανιστήριο.

Σε περιπτώσεις όπου για κάποιους λόγους, ήθελε ο επικεφαλής του εκτελεστικού αποσπάσματος να συντομεύσει την επέλευση του θανάτου, τι έκανε;

Διέταζε να σπάσουν τις κνήμες του σταυρωμένου μ' ένα ισχυρό χτύπημα, ούτως ώστε, αφού ο σταυρωμένος άνθρωπος δε μπορούσε πια να στηρίξει το βάρος στα πόδια του και να αναπνεύσει, να πεθάνει με τη διαδικασία που προ ολίγου αναφέρθηκε, από ασφυξία. Αυτή ήταν η χαριστική βολή την οποία επεφύλασσαν οι έμπειροι Ρωμαίοι εκτελεστές στους καταδικασμένους σε σταύρωση. Γι' αυτό, όπως γνωρίζουμε από τα Ευαγγέλια, στους δύο ληστές που ζούσαν ακόμη μετά το θάνατο του Χριστού, εφάρμοσαν τη χαριστική βολή: δηλαδή τους έσπασαν τα σκέλη.

Όταν πλησίασαν οι στρατιώτες του εκτελεστικού αποσπάσματος τον Χριστό, είδαν πως είχε ήδη πεθάνει. Εδώ πρέπει να προσέξουμε πολύ.

Είναι δυνατόν εκείνην τη στιγμή να βρισκόταν ο Χριστός σε κατάσταση νεκροφάνειας; Είναι σε όλους γνωστό, ότι η νεκροφάνεια δε συνοδεύεται από άπνοια, αλλά από φαινομενική άπνοια. Εάν πραγματικά δεν γίνονται αναπνευστικές κινήσεις είναι αδύνατον να ζήσει ο άνθρωπος για περισσότερο από τρία με έξι λεπτά, αφού το αίμα δεν οξυγονώνεται στους πνεύμονες. Είναι όμως δυνατόν να γίνονται ανεπαίσθητες αναπνευστικές κινήσεις στο σταυρό, τη στιγμή που για να αναπνεύσει ο σταυρωμένος άνθρωπος πρέπει να κάνει μία τόσο εργώδη προσπάθεια ώστε να κινηθεί λίγα εκατοστά αέρα μέσα και έξω από τους πνεύμονές του;

Είναι δυνατόν ένας αξιωματικός, επικεφαλής του εκτελεστικού αποσπάσματος, που ασφαλώς είχε δει και επιβλέψει πολλές θανατώσεις καταδικασμένων σε σταύρωση να απατηθεί; Είναι δυνατόν αυτήν την αναπόφευκτα εργωδέστατη περίπτωση, να μην αντιληφθεί εκείνος, ο οποίος θα πλήρωνε με την ίδια τη ζωή

του, σε περίπτωση που δήλωνε ότι ένας κατάδικος είχε πεθάνει, ενώ θα αποδεικνυόταν ότι ζούσε;

Ίσως κάποιος να εμμένει στην αμφιβολία, σε μία πεισματώδη άρνηση. Είναι δυνατόν. Προεκτείνουμε την έρευνά μας.

Ο Κεντυρίωνας, ο εκατόνταρχος στην ελληνική γλώσσα, δεν αρκέσθηκε στην πειστική γι' αυτόν απόδειξη, αλλά εκτέλεσε πάνω στο σταυρωμένο σώμα του Χριστού την κλασική μορφή της χαριστικής βολής, που εφαρμόζαν οι Ρωμαίοι, σε όλους τους καταδίκους, άσχετα από τον τρόπο με τον οποίον θα εκτελείτο η θανάτωσή τους: τη λόγχιση της πλευράς. Η λόγχιση είναι πραγματικά ένα θανάσιμο τραύμα. Με όλη τη δύναμη που ένας γυμνασμένος στρατιώτης μπορούσε να χτυπήσει σχεδόν εξ επαφής, με την κοφτερή λόγχη που βρισκόταν στην άκρη του δόρατός του, ένα σώμα, ο Ρωμαίος στρατιώτης βύθισε βαθιά στο θώρακα του Χριστού τη λόγχη του. «Εὐθέως ἔρρευσε ὕδωρ καὶ αἷμα». Το ποια είναι η μεγάλη δογματική σημασία αυτού του ύδατος και αίματος δεν θα το συζητήσουμε εδώ. Δεν είναι θέμα που αρμόζει σε μένα, σαν επιστήμονα των θετικών επιστημών να το αναλύσω. Οφείλουμε όμως να επισημάνουμε, ότι για να τρέξει αίμα, θα πρέπει η λόγχη να έτρωσε ή την καρδιά ή κάποιο μεγάλο αγγείο. Εάν ο Χριστός ζούσε, απ' όπου και αν προερχόταν αυτό το αίμα, θα υπήρχε μια συνεχής ροή, ροή με σφύξεις, η οποία θα μαρτυρούσε την παρουσία της ζωής. Όμως μετά από εκείνην την ροή ύδατος και αίματος δεν παρουσιάστηκε πλέον τίποτε άλλο. Ένα τόσο μεγάλο τραύμα δεν προκάλεσε καμία αντίδραση. Αντίθετα, η έλλειψη αντίδρασης, επικύρωσε στον Κεντυρίωνα την ήδη υπάρχουσα βεβαιότητα, ότι ο Χριστός είχε πεθάνει.

Δεν είναι λοιπόν δυνατή η νεκροφάνεια πάνω στον σταυρό. Δεν είναι δυνατή ούτε όταν προκαλείται στο σώμα ένα τόσο μεγάλο τραύμα. Πρέπει να σημειώσουμε, ότι η είσοδος της λόγχης μέσα στον θώρακα δεν προκάλεσε μονάχα την τρώση μεγάλων οργάνων της κυκλοφορίας, όπως της καρδιάς ή των μεγάλων αγγείων, καθώς προαναφέρθηκε. Προκάλεσε εξάπαντος μία κατάσταση που την γνωρίζουν όσοι έχουν κάποια σχέση με την Ιατρική: τον πνευμοθώρακα. Την είσοδο δηλαδή ατμοσφαιρικού αέρα, όχι από τη φυσική αναπνευστική οδό, αλλά έξω από τους πνεύμονες. Ένα φαινόμενο που όπως γνωρίζουμε είναι ασυμβίβαστο με την επιβίωση. Ένας ανοιχτός πνευμοθώρακας δεν επιτρέπει την αναπνοή, ακόμη και αν ο άνθρωπος βρίσκεται στο κρεβάτι του. Έτσι, ακόμη και αν δεν υπήρχε κανένας άλλος επιβαρυντικός παράγοντας για την αναπνοή του Εσταυρωμένου Χριστού - που όπως είδαμε ήταν πλέον ανύπαρκτη- ένα τέτοιο μεγάλο τραύμα στο θώρακα θα είχε καταργήσει την ικανότητα του αναπνευστικού Του συστήματος να εκτελεί το έργο του και θα τον είχε θανατώσει μέσα σε λίγα λεπτά.

Εάν, πράγμα λογικά αδύνατο και θετικά απαράδεκτο, οι μηχανισμοί του θανάτου που μόλις αναπτύξαμε, δεν είχαν προκαλέσει ακόμη τον θάνατο του Χριστού, το γεγονός ότι δεν έγινε η αποκαθήλωσή Του αμέσως μετά τη διαπίστωση του Κεντυρίωνα, αλλά μεσολάβησε αρκετό χρονικό διάστημα, όπως θα δούμε αμέσως, δίνει αρκετό χρόνο στους μηχανισμούς αυτούς να επιφέρουν το θάνατο.

Το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε, οφείλεται στις ενέργειες που έγιναν από μέρους των παρισταμένων προς τις Ρωμαϊκές αρχές. Για τη διεκπεραίωση των ενεργειών αυτών χρειάστηκαν τέσσερις διαδρομές. Όπως γνωρίζουμε από τα Ευαγγέλια, ο Ιωσήφ ο από Αριμαθαίας κατέβηκε από το Γολγοθά στο Πραιτώριο, όπου βρήκε τον Πιλάτο και του ζήτησε το σώμα του Χριστού. Ο Πιλάτος «έθαύμασε εἰ ἤδη ἀπέθανε», για να μας έχει κι εμάς πληροφορημένους ότι «ἀπέθανε». Αμέσως κάλεσε με αγγελιοφόρο των Κεντυρίωνα.

Ο Κεντυρίωνας με τη σειρά του, την πεποίθησή του για το τετελεσμένο γεγονός του θανάτου του Χριστού, δεν την επισφράγισε μόνον με το ότι έφυγε αφήνοντας πίσω του τον Χριστό νεκρό -δεν είχε το δικαίωμα να αποχωρήσει από το χώρο της εκτέλεσης της ποινής εάν ο καταδικασμένος δεν είχε πεθάνει. Την πεποίθησή του για το θάνατο του Χριστού, την επισφράγισε και με το ότι διαβεβαίωσε τον ίδιο τον ηγεμόνα ότι όντως ο Χριστός είχε πεθάνει.

Μετρούμε ως τώρα τρεις διαδρομές: Πρώτη του Ιωσήφ προς τον Πιλάτο· δεύτερη του αγγελιοφόρου προς τον Κεντυρίωνα· Τρίτη, αυτή του Κεντυρίωνα προς τον Πιλάτο, και η τέταρτη διαδρομή, αυτή του Ιωσήφ από το Πραιτώριο στο Γολγοθά. Ο Ιωσήφ ανέβηκε φέρνοντας μαζί του τη σινδόνη, και τότε μονάχα έγινε η Αποκαθήλωση του Χριστού από το Σταυρό.

Την Αποκαθήλωση ακολούθησε η διαδικασία της Ταφής, η οποία έγινε, όπως γράφεται στο Ευαγγέλιο, από τον Ιωσήφ και τον Νικόδημο και όσους παρευρίσκονταν, καθώς ήταν έθος στους Ιουδαίους. Στο «ταλμούδ», βρίσκεται καταγραμμένη όλη η διαδικασία της ταφής, η οποία για να αποτρέψει προφανώς το ενδεχόμενο της νεκροφάνειας, συμπεριελάμβανε και το να κρατάει κάποιος ένα φτερό μπροστά στα ρουθούνια του πεθαμένου επί δεκαπέντε λεπτά, ώστε να βεβαιωθούν οι παριστάμενοι ότι δεν κινεί η αναπνοή το φτερό.

Αφού ετοίμασαν το σώμα του Κυρίου, έβαλαν γύρω του τη σινδόνη ή τα οθόνια και τον κάλυψαν, καθώς ήταν το έθιμο στους Ιουδαίους. Πάνω σ' αυτά τα υφάσματα, έριξαν 100 λίτρα μείγματος σμύρνας και αλόης, δύο αρωματικών ουσιών, που καθώς ανακατεύονται, παίρνουν μία κολλώδη, παχύρρευστη μορφή, με την οποία διαπότισαν κατά έναν τρόπο αεροστεγή -και μάλιστα σε ποσότητα 100 λίτρων- από όλες τις πλευρές, το πτώμα που περιβαλλόταν από τα υφάσματα.

Εάν υποτεθεί ότι ένα υγιέστατο άτομο είχε περιτυλιχτεί με τη σινδόνη και τα οθόνια και είχε περιβραχεί με την κολλώδη και αδιαπέραστη αυτή ουσία που θα έπεφτε τόσο άφθονα απάνω του, το άτομο αυτό θα πέθαινε ασφαλώς από ασφυξία. Όστε κι αν ξεχάσουμε όλες τις πολυάριθμες αιτίες, που κάθε μία από αυτές αρκεί για να προκαλέσει το θάνατο, έχουμε εδώ, κατά την ταφική διαδικασία και μέσα στον ανοικτό ακόμη τάφο, μία πρόσθετη και πολύ σοβαρή αιτία θανάτου: αυτή της ασφυξίας από την σμύρνα και την αλόη.

Θα προσθέσουμε πληροφοριακά, ότι τον δέκατο ένατο αιώνα, ο πρώτος που παρουσίασε επιχειρήματα για νεκροφάνεια ήταν ο Venturino. Οι ορθολογιστές δέχθηκαν ότι η σμύρνη και η αλόη αναζωογόνησαν τον καταπονημένο, αλλά όχι νεκρό Ιησού Χριστό. Αυτόν, ο οποίος κατατραυματισμένος, έξαιμος, αφυδατωμένος, ακίνητος, βρισκόταν σε λιποθυμική, σε κωματώδη κατάσταση, αν δεν ήταν νεκρός, πράγμα, όπως εξηγήσαμε, αδιανόητο. Εάν η σμύρνη και η αλόη είχαν τέτοιο αποτέλεσμα, εμείς οι γιατροί, αντί να χρησιμοποιούμε χίλιες δύο μεθόδους, προσπάθειες και σειρά εξετάσεων προκειμένου να σώσουμε τους βαρειά τραυματισμένους, δεν θα είχαμε παρά να τους δώσουμε να μυρίσουν σμύρνη και αλόη και αμέσως να αναζωογονούνταν. Αντίθετα, τα αποτελέσματα της χρήσης της σμύρνης και της αλόης αποτελούν, όπως μόλις είδαμε, ένα τελικό επιχείρημα για όλους εκείνους που αμφιβάλλουν.

Αλλά ας προεκτείνουμε μ' έναν πεισματικό τρόπο την αμφιβολία μας. Ας υποθέσουμε κι εμείς ότι επρόκειτο για νεκροφάνεια. Ας υποθέσουμε ότι πράγματι ο Χριστός δεν είχε πεθάνει. Ας υποθέσουμε ότι Ανάσταση δεν συνέβη, αλλά σηκώθηκε απλά ο Χριστός την τρίτη ημέρα και άρχισε να βαδίζει.

Πώς μπόρεσε να απαλλαγεί από τον σφικτό αυτόν κλοιό των υφασμάτων που τον περιέβαλαν;

Πώς μπόρεσε να αποκυλήσει τον βαρύ λίθο με τον οποίο ο Ιωσήφ ο από Αριμαθαίας σφράγισε τον τάφο; Τον λίθο, τον οποίο τρεις γυναίκες πηγαίνοντας εκεί την πρωία της Κυριακής, διερωτώνταν ποιος θα τις βοηθούσε να τον αποκυλήσουν;

Και τέλος, αυτό το κατατραυματισμένο, έξαιμο, αφυδατωμένο, εξουθενωμένο

σώμα, έστω και αν υποθεθεί πως θα σηκωνόταν και μάλιστα θα κυλούσε τον λίθο, ασφαλώς μετά από λίγα βήματα, θα ξανάπεφτε κάτω σε μία αθλία κατάσταση. Δεν θα μπορούσε να συνέλθει και να σταθεί ξανά στα πόδια του, παρά μετά από πολύμηνη θεραπεία, ακόμη, και αν υπήρχαν τότε τα μέσα, τα οποία σήμερα διαθέτουμε για να πραγματοποιούμε την εντατική θεραπεία των ανθρώπων που βρίσκονται πάρα πολύ κοντά στο θάνατο.

Έχουν οι εμφανίσεις του Χριστού, μετά την Ανάστασή Του καμία ομοιότητα με την εικόνα που περιγράψαμε μόλις; Εδώ πρέπει να τονίσουμε ότι το γεγονός το ότι είδαν τον Χριστό υγιέστατο όλοι εκείνοι στους οποίους εμφανίστηκε, δεν αποτελεί απλώς πληροφορία, αλλά είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να υπάρχει το Ευαγγέλιο. Από την υγεία από την οποία έσφυζε αυτό το σώμα, επείσθησαν οι δύσπιστοι, αποκαρδιωμένοι μαθητές Του, όπως θα δούμε και στη συνέχεια, ότι πράγματι αναστήθηκε.

Αντί για ένα σώμα που σέρνεται, που λιποθυμεί, που πραγματικά θα προκαλούσε οίκτο και φρίκη από τα βασανιστήρια που είχε περάσει, έχουμε την εμφάνιση ενός ανθρώπου που ήταν γεμάτος από σφρίγος, που ακτινοβολούσε την επιβολή, την ειρήνη, την άνεση· ένα σώμα που περπατάει τόσο γρήγορα ώστε να κατορθώνει, στην περικοπή της πορείας εις Εμμαούς, να φθάσει δύο ανθρώπους που βάδιζαν αρκετά χιλιόμετρα μακριά από τα Ιεροσόλυμα και που προπορεύονταν από αυτό. Τους έφθασε και συνοδοιπόρησε μαζί τους για μία άλλη επίσης μεγάλη απόσταση, μέχρι το σούρουπο.

Πρόκειται πραγματικά για εμφανίσεις ανθρώπου, ο οποίος βρίσκεται σε τέλεια φυσική κατάσταση.

Το ότι πέθανε ο Χριστός πάνω στο Σταυρό και το ότι είναι αδύνατον να μην παραδεχθούμε ότι οι εμφανίσεις Του είναι εμφανίσεις κάποιου, ο οποίος έχει αναστηθεί μετά από το μαρτύριο και το θάνατο στο Σταυρό, έχει πλέον θετικότητα αποδειχθεί από την Ιατρική Επιστήμη. Κλείνουμε εδώ την πρώτη κατηγορία αμφισβητήσεων, αυτήν που αφορά στο θάνατο του Χριστού επάνω στο Σταυρό.

Περνούμε στη δεύτερη κατηγορία αμφισβητήσεων: Στο ερώτημα, εάν οι εμφανίσεις του Χριστού μετά το Σταυρικό Του θάνατο είναι πραγματικές. Στο εάν οι περιγραφές και οι μαρτυρίες της Καινής Διαθήκης γύρω από τις εμφανίσεις αυτές είναι αξιόπιστες.

Εδώ χρειαζόμαστε και μπαίνουμε στην περιοχή μιας άλλης επιστήμης, της Νομικής Επιστήμης. Η Νομική είναι η Επιστήμη που με μεγάλη ακρίβεια και απόλυτα ορθολογικά κριτήρια, μελετάει την αξιοπιστία των ενδείξεων. Προκειμένου να

αποδώσει ευθύνες, να απαγγείλει κατηγορίες και να εκφράσει καταδίκες, στηρίζεται αδιάκοπα σε μαρτυρίες και ενδείξεις. Κατά συνέπεια, έχει με πολύ λεπτό ηθμό και με μεγάλη λογική αυστηρότητα ξεκαθαρίσει, ποιες μαρτυρίες είναι αξιόπιστες και ποιες δεν είναι· πότε μία μαρτυρία και μία ένδειξη είναι δυνατόν να αμφισβητηθούν.

Εάν οι μαρτυρίες για τις εμφανίσεις του Χριστού που υπάρχουν στα Ευαγγέλια και στην Α' προς Κορινθίους Επιστολή του Αποστόλου Παύλου, δεν ανταποκρίνονται προς την πραγματικότητα, θα πρόκειται για ένα από τα δύο είδη παρέκκλισης από την αλήθεια. Ή θα πρόκειται περί ψευδαπάτης (ψευδαισθήσεις), ή θα πρόκειται για απάτη.

Ας εξετάσουμε μία-μία αυτές τις δύο περιπτώσεις.

Θα πάρουμε πρώτα το ενδεχόμενο των ψευδαισθήσεων. Οι ψευδαισθήσεις επιβάλλουν να ξαναγυρίσουμε πάλι στην Ιατρική Επιστήμη.

Οι ψευδαισθήσεις είναι ένα φαινόμενο το οποίο η Ιατρική έχει επί χιλιάδες περιπτώσεων μελετήσει.

Ας αναφέρουμε ευθύς εξ αρχής, ότι τα άτομα τα οποία βλέπουν οράματα και έχουν ψευδαισθήσεις, αποτελούν μία ορισμένη κατηγορία ανθρώπων, οι οποίοι έχουν την προδιάθεση γι' αυτές. Οι ψευδαισθήσεις αποτελούν μία προέκταση των διαθέσεών τους και αφορούν σε γεγονότα, των οποίων η πραγματοποίηση επιθυμείται πολύ έντονα από αυτούς.

Εάν πολλά άτομα έχουν ψευδαισθήσεις, οι ψευδαισθήσεις αυτές έχουν διαφορετικό περιεχόμενο και χαρακτήρα, που σχετίζονται με τον ψυχικό κόσμο, τον χαρακτήρα και τις εμπειρίες που διαθέτει το κάθε ένα. Έχουν λοιπόν διαφορετική μορφή και διαφορετικό περιεχόμενο.

Το φαινόμενο των ψευδαισθήσεων λαμβάνει χώρα σε κατάλληλη ώρα και τόπο. Σε συνθήκες δηλαδή που υποβάλλουν και προδιαθέτουν τον άνθρωπο. Τέλος, εάν οι ψευδαισθήσεις έχουν την τάση να επαναλαμβάνονται, τότε η επάνοδός τους παρουσιάζεται επί μακρό χρονικό διάστημα.

Ακολουθούν οι μαρτυρίες για τις εμφανίσεις του Χριστού έστω και έναν από τους βασικούς, προαναφερθέντες κανόνες, οι οποίοι χαρακτηρίζουν τις παθολογικές αφηγήσεις πασχόντων ανθρώπων;

Ας εξετάσουμε το πρώτιστο. Εκείνοι στους οποίους εμφανίστηκε ο Χριστός είχαν πράγματι την προδιάθεση να δουν τον Χριστό αναστημένο; Κάθε άλλο. Όχι μόνον ήταν καταπτοημένοι, όχι μόνον ήταν βέβαιοι ότι η υπόθεση τελείωσε, αλλά ακόμη

όταν έφθασαν σ' αυτούς επανειλημμένα μηνύματα από πρόσωπα αξιόπιστα, πρόσωπα που ζούσαν ανάμεσά τους -οι Μυροφόρες- και τους βεβαίωναν ότι είδαν τον Χριστό αναστημένο, εκείνοι αρνήθηκαν να πιστέψουν ότι οι εμφανίσεις αυτές ήταν αληθινές· ότι πράγματι ο Χριστός είχε αναστηθεί.

Τα πρόσωπα αυτά, όπως βλέπουμε, όχι μόνον δεν ήταν προδιατεθειμένα στο να δεχθούν ότι είναι δυνατόν να δει κανείς, και συνεπώς και οι ίδιοι, τον Χριστό.

Είπαμε, ότι τα άτομα που βλέπουν ψευδαισθήσεις ανήκουν σ' έναν ορισμένο τύπο, επιρρεπή σε τέτοιες εκδηλώσεις. Ας δούμε· ανήκουν σ' έναν ορισμένο τύπο οι μάρτυρες των εμφανίσεων του Χριστού;

Κάποια απ' αυτά, τα γνωρίζουμε από τα ίδια τους τα γραπτά και τις αφηγήσεις τους. Κατ' αρχήν δεν είναι πρόσωπα ευφάνταστα, δεν έχουν φαντασιώσεις. Ας πάρουμε τον τελώνη Ματθαίο· άνθρωπο ο οποίος πέρασε όλη του τη ζωή πάνω στους λογαριασμούς. Τον Ματθαίο, που το Ευαγγέλιό του είναι γεμάτο ρεαλισμό· που δεν έχει τίποτα το ποιητικό· τίποτα το λυρικό. Που είναι αντίθετα, μια πολύ προσεκτική παράθεση γεγονότων, με λεπτομέρειες εξαιρετικά πραγματικές.

Ας πάρουμε το Θωμά. Ο Θωμάς σαφώς δεν ανήκει στην κατηγορία των ανθρώπων που βλέπουν ψευδαισθήσεις. Είναι ο άνθρωπος που όταν οι δέκα μαθητές με τους οποίους είχε ζήσει τρία χρόνια αδιάκοπα, τον βεβαιώνουν ομόφωνα ότι είδαν τον Χριστό, αρνείται να πιστέψει και απαντάει ότι δεν θα πιστέψει ακόμη κι εάν Τον δει, αλλά μόνον εάν αγγίξει τα τραύματά Του.

Είναι αυτός ο άνθρωπος, τύπος προδιατεθειμένος σε ψευδαισθήσεις;

Ο Παύλος. Ο διώκτης Παύλος. Ο Παύλος, ο οποίος θέριζε κυριολεκτικά την εκκλησία και κάθε άνθρωπο ο οποίος ήθελε να πει ότι ο Χριστός αναστήθηκε, ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος για να δει και να ακούσει τον Αναστημένο Χριστό, τη στιγμή που βρισκόταν στο αποκόρυφο της μανίας του εναντίον της ιδέας ότι ο Χριστός αναστήθηκε;

Βλέπουμε λοιπόν, δειγματοληπτικά, ότι οι άνθρωποι στους οποίους συνέβησαν οι εμφανίσεις αυτές, ήσαν άνθρωποι με διαφορετικό χαρακτήρα, με διαφορετικό τύπο -μάλιστα με τύπο ξένο προς εκείνον που ρέπει στις ψευδαισθήσεις.

Ξέρουμε από τις Πράξεις των Αποστόλων, πως ο Χριστός εμφανίστηκε σε πεντακόσιους ανθρώπους ταυτόχρονα. Είναι δυνατόν πεντακόσια πρόσωπα να ανήκουν όλα ή σχεδόν όλα, στον τύπο του ανθρώπου που βλέπει ψευδαισθήσεις; Είπαμε ότι, εάν πολλά πρόσωπα βλέπουν ψευδαισθήσεις, οι ψευδαισθήσεις αυτές έχουν χαρακτήρα και αντικείμενο ανάλογο προς την προσωπικότητα του καθενός. Γνωρίζουμε καλά, όπως θα ήταν και επόμενο να το περιμένουμε, ότι τα πρόσωπα του περιβάλλοντος του Χριστού, είχαν πολύ διαφορετικούς χαρακτήρες. Ένας με

στοιχειώδη ψυχολογική αντίληψη, αντιλαμβάνεται τις θεμελιώδεις διαφορές χαρακτήρα, που υπήρχαν ανάμεσα στον Απόστολο Πέτρο, στον Απόστολο Παύλο και στον Ευαγγελιστή Ιωάννη. Οι διάφοροι χαρακτήρες των μαθητών του Χριστού και όσοι αναφέρονται στο Ευαγγέλιο, αποτελούν ένα φάσμα, που μπορούσαμε να πούμε ότι αντιπροσωπεύει όλους τους ανθρώπινους τύπους. Εν τούτοις, όλοι τους δέχονται και παραδέχονται, ότι ο Χριστός είχε την ίδια εμφάνιση και ο λόγος Του, όταν τους μίλησε, είχε ακριβώς το ίδιο περιεχόμενο. Όλοι συμφωνούν απολύτως για το ό,τι είδαν και για το ό,τι άκουσαν.

Το γεγονός αυτό είναι αντίθετο προς τον ισχυρισμό ότι οι εμφανίσεις του Χριστού ήταν προϊόν ψευδαισθήσεων.

Είπαμε προ ολίγου, ότι οι ψευδαισθήσεις παρουσιάζονται σε κατάλληλους υποβλητικούς τόπους και ώρες της ημέρας. Στην περίπτωση όμως των εμφανίσεων του Χριστού δεν υπάρχουν ομοιότητες, ούτε ως προς τον τόπο ούτε ως προς το χρόνο που λάμβαναν χώρα. Άλλοτε και συνηθέστερα, εμφανίζεται ο Χριστός στο φως της ημέρας. Εμφανίζεται επί πολλή ώρα. Μέρα μεσημέρι ή απόγευμα και βαδίζει στους αγρούς.

Εμφανίζεται στο Όρος των Ελαιών. Εμφανίζεται στον κήπο του νεκροταφείου της Ιερουσαλήμ. Εμφανίζεται σ' ένα δωμάτιο που ήταν κλεισμένοι οι μαθητές. Εμφανίζεται σ' έναν λοφίσκο, σε πολλούς ανθρώπους. Εμφανίζεται στη λίμνη της Τιβεριάδας όπου, όπως γνωρίζουμε, έγινε η δεύτερη θαυμαστή αλιεία. Καθόλου όμοιοι μεταξύ τους οι χώροι, ούτε και υποβλητικοί, ώστε να δημιουργούν το κλίμα και το περιβάλλον για ψευδαισθήσεις.

Είπαμε, πως όταν οι ψευδαισθήσεις επαναλαμβάνονται επί πολύ διάστημα, και ή τείνουν να αραιώσουν ή να ατονήσουν οπότε σιγά-σιγά εξαφανίζονται, ή τείνουν να εντείνονται να γίνουν συχνότερες, οπότε καταλήγουν σε κρίση. Αυτό το λέει η Ψυχιατρική. Εδώ δεν βλέπουμε τίποτε από αυτά. Αντίθετα, οι εμφανίσεις του Χριστού παρουσιάζονται στα Ευαγγέλια με τον ίδιο ρυθμό και μετά από σαράντα μέρες διακόπτονται χωρίς να έχουν φθάσει ούτε σε μια αραιώση ούτε σε ένα αποκόρυφο. Διακόπτονται μετά την Ανάληψή Του.

Ας σημειώσουμε ότι όταν μιλούμε για ψευδαισθήσεις, όλοι εννοούμε κυρίως οράματα: δηλαδή εμφανίσεις οι οποίες γίνονται αντιληπτές με την όραση. Στην περίπτωση των εμφανίσεων του Χριστού, όχι μόνον οι περισσότερες από αυτές συνδυάζονται και με ακουστικές εντυπώσεις και με διάλογο, ο οποίος διαμείβεται ανάμεσα στον εμφανιζόμενο και σ' εκείνους που τον βλέπουν, αλλά επιβεβαιώνονται και με την αφή.

Βλέπουμε την διαβεβαίωση την οποία παίρνει ο Απόστολος Θωμάς με την αφή.

Βλέπουμε επίσης, ότι για να μη μείνει αμφιβολία στους μαθητές ως προς το ότι ήταν πραγματική και όχι ψευδής εντύπωση η εμφάνισή Του, ο Χριστός όταν είδε από την ταραχή, το φόβο και τη δυσπιστία τους ότι αμφέβαλαν για ό,τι έβλεπαν, έφαγε μπροστά τους ψάρι και κηρήθρα. Έφαγε από αυτά, ώστε μετά την αποχώρησή του να έχουν την διαβεβαίωση ότι πραγματικά παρουσιάστηκε με σώμα αληθινό, από το γεγονός ότι το ψάρι και το μέλι βρισκόταν πάνω στο τραπέζι όπου και οι ίδιοι προηγουμένως έτρωγαν, αλλά επιπλέον είναι και τροφές, οι οποίες αφήνουν υπόλειμμα: το κερι από την κηρύθρα και το κόκκαλο απ' το ψάρι. Θα προσθέσουμε την περικοπή όπου ο Χριστός μαγείρεψε. Εκεί όπου έψησε ο ίδιος το ψάρι στην όχθη της λίμνης· τόσο εκείνο το οποίο είχε ο ίδιος, όσο και το ψάρι που είχαν ψαρέψει οι μαθητές και έφαγαν όλοι μαζί.

Πώς θα ήταν δυνατόν οι μαθητές να κατείχαν και να μαρτυρούσαν και σ' εμάς ότι υπήρξαν υλικά δείγματα από τις εμφανίσεις του Χριστού και τη συναναστροφή τους μαζί Του, εάν αυτές ήταν απλώς αποτέλεσμα ψευδαισθήσεων;

Αντίθετα, τα υλικά υπολείμματα από τις εμφανίσεις Του, διαψεύδουν και καταρρίπτουν το επιχείρημα ότι επρόκειτο για ψευδαισθήσεις.

Εάν οι εμφανίσεις του Χριστού που περιγράψαμε δεν ήταν αποτέλεσμα αυταπάτης μήπως ήταν αποτέλεσμα απάτης;

Περνούμε στο δεύτερο ενδεχόμενο· στο δεύτερο είδος παρέκκλισης από την αλήθεια. Αυτή η διέξοδος μένει στην αμφισβήτηση. Αυτή η διέξοδος μένει στην αμφιβολία.

Ο πρώτος λόγος για τον οποίο δεν μπορεί οι εμφανίσεις αυτές να είναι αποτέλεσμα απάτης, οφείλεται στο γεγονός, ότι τα πρόσωπα από τα οποία μαρτυρείται ότι είδαν το Χριστό -και μαρτυρείται επί χρόνια, αρκετά χρόνια μετά την Ανάστασή Του ότι τον είδαν (στην Α' προς Κορινθίους Επιστολή του Αποστόλου Παύλου, απαριθμούνται τα πρόσωπα αυτά και αναφέρει εκεί ο Παύλος συγκεκριμένα, όπως αναφέρεται και στο Ευαγγέλιο του Μάρκου, ότι πάνω από πεντακόσιοι άνθρωποι είδαν το Χριστό)- τα πρόσωπα αυτά ήταν πάρα πολλά. Συμπερασματικά, είναι πραγματικά απίθανο, τόσα πολλά πρόσωπα, επί τόσο πολλά έτη να έκαναν μια τόσο χονδροειδή και βλάσφημη απάτη, και να μη βρέθηκε ούτε ένα από αυτά, το οποίο να συνέλθει και να μαρτυρήσει ότι το ίδιο συμμετείχε σε μία απάτη ή να διαμαρτυρηθεί ότι έπεσε θύμα της απάτης αυτής.

Για κάθε δικαστήριο, για κάθε κριτή που χρησιμοποιεί τους κανόνες περί ενδείξεων της Νομικής Επιστήμης, το γεγονός και μόνον ότι είχαν τόσους πολλούς μάρτυρες

οι εμφανίσεις του Χριστού, αποκλείει το ενδεχόμενο της απάτης.

Επιπλέον, η υποψία ότι πρόκειται για απάτη, αποδεικνύεται εσφαλμένη, από το γεγονός της συμπεριφοράς των αποστόλων, στην οποία ήδη αναφερθήκαμε, μέχρι την τρίτη μέρα μετά τη Σταύρωση του Δασκάλου τους.

Οι άνθρωποι αυτοί ήταν περίτρομοι και καταπτοημένοι. Ήταν πεπεισμένοι, όπως τόσο ωραία περιγράφεται εκεί στα λόγια τους με τα οποία ανακοινώνουν στον ίδιο το Χριστό, οι δύο μαθητές προς Εμμάους, τη Σταύρωση και τις φήμες, όπως νόμιζαν, γύρω από την Ανάσταση, ότι η υπόθεση του Χριστού έληξε άδοξα με τη Σταύρωσή Του. Ήταν οχυρωμένοι, όπως επίσης αναφέραμε, πάνω στην πεποίθηση ότι είναι αδύνατον να Τον είδαν άνθρωποι ζωντανό. Αυτή τους την πεποίθηση δε ντρέπονται να την καταθέσουν γραπτώς αυτοί οι ίδιοι. Την στροφή τους των 180°, την έζησαν κατά την κλάση του άρτου, όπου αναγνώρισαν τον Κύριο, και πείσθηκαν ότι δεν μπορεί παρά να ήταν αληθινή παρουσία η συνάντησή τους μαζί Του.

Εάν οι συγκεκριμένοι άνθρωποι ήθελαν να κάνουν απάτη, δεν θα απέφευγαν να μας φανερώσουν όλους τους ενδοιασμούς από τους οποίους πέρασαν; Δεν θα απέφευγαν να μαρτυρήσουν σε όλα τα πέρατα της γης και να γράψουν σε όλα τα Ευαγγέλια, ότι οι ίδιοι εκείνοι ήταν που αμφισβήτησαν· εκείνοι που δεν ήθελαν να πιστέψουν· εκείνοι που παρουσίασαν ενάντια επιχειρήματα· εκείνοι που αμφισβήτησαν· εκείνοι που δεν ήθελαν να πιστέψουν, εκείνοι που είπαν ότι επρόκειτο για λήρο για μία συναρπαγή, για ένα ψέμα οι διηγήσεις για την εμφάνιση του Χριστού;

Και εν τέλει, αυτοί οι έντρομοι να έρχονται, όχι μονάχα να διακηρύξουν την Ανάσταση του Χριστού ως το πλέον αληθινό γεγονός μπροστά στους ισχυρούς της γης και τους ενόπλους, οι οποίοι ήταν έτοιμοι να τους συντρίψουν, αλλά να δίνουν, μετά από διωγμούς και φοβερά βασανιστήρια, άκαμπτοι όλοι, χωρίς εξαίρεση, τη ζωή τους, για μια τέτοια απάτη; Όπως γράφει ο Γάλλος στοχαστής, Maurice Goguel, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης και Διευθυντής της Σχολής Ανωτάτων Σπουδών στο Παρίσι: «είναι αδύνατον για ένα ψέμα να υποβληθεί κανείς σε διωγμούς και να δώσει τη ζωή του με βασανιστήρια και οδύνες».

Το ψεύδος το χρησιμοποιεί ο άνθρωπος για να αποφύγει το διωγμό, όχι για να τον υποστεί.

Ο δεύτερος λόγος για τον οποίο το ενδεχόμενο της απάτης πρέπει να αποκλειστεί είναι το γεγονός ότι η πληροφορία και το κήρυγμα για την εμφάνιση του Χριστού και την Ανάστασή Του, συνοδευόταν πάντα και συνοδεύεται, από τη διακήρυξη του

πιο υψηλού κηρύγματος αρετής που δέχθηκε ποτέ η ανθρωπότητα. Μιας αρετής που δεν περιορίζεται μόνον στην πραγματοποίηση ορισμένων πράξεων εναρέτων, αλλά που φθάνει με απόλυτη αυστηρότητα ακόμη και στις σκέψεις, στα συναισθήματα και στις διαθέσεις του κάθε ανθρώπου. Πώς θα ήταν λοιπόν δυνατόν, άνθρωποι που όχι μόνον διέδωσαν αυτό το κήρυγμα αλλά και που κατά τη μαρτυρία των πιο άσπονδων εχθρών τους, στάθηκαν συνεπείς σε όλη τους τη ζωή στο κήρυγμα αυτό, το τόσο αυστηρό, που βασίζεται στην Ανάσταση του Χριστού, οι άνθρωποι αυτοί να στηρίζουν τον αγώνα τους πάνω σε ένα τόσο αποτρόπαιο ψέμα;

Εδώ πρέπει εξάπαντος να πούμε, και θα έπρεπε να το έχουμε ίσως πει ευθύς εξ αρχής, ότι τη διαβεβαίωση για την Ανάστασή Του, την είχε δώσει ο ίδιος ο Χριστός. Το προείπε σαφέστατα· το διεκήρυξε και το υποστήριξε επανειλημμένα στους μαθητές Του. Πώς είναι δυνατόν, Αυτόν που όχι μόνο κήρυξε, Αυτόν ο οποίος έζησε για το κήρυγμα, Αυτόν ο οποίος χωρίς καμία αντίρρηση ανέβηκε στο Σταυρό για το κήρυγμα αυτό· πώς είναι δυνατόν να Τον θεωρήσουμε απατεώνα, ο οποίος σκηνοθετεί την Ταφή και την Ανάστασή Του;

Αφού διεξήλθαμε το ζήτημα της αξιοπιστίας των εμφανίσεων του Χριστού, που αποτελεί τη δεύτερη κατηγορία αμφισβητήσεων, θα έρθουμε στην τρίτη κατηγορία. Αυτήν που αφορά τον κενό τάφο Του.

Η πρώτη πληροφορία για τον κενό τάφο είναι εκείνη, η οποία παρουσιάζεται μέσα στο ίδιο το Ευαγγέλιο, όταν έρχεται η κουστωδία και αναγγέλλει στους αρχιερείς «πάντα τά γενόμενα». Τον σεισμό που έγινε και την ένδοξη Ανάσταση του Χριστού. Πώς αντιδρούν οι Αρχιερείς; Τους έδωσαν, όπως γράφεται στο Ευαγγέλιο, «ἀργύρια ικανά» και είπαν στους φύλακες να διαδώσουν, ότι «αὐτῶν κοιμωμένων ἔκλεψαν οἱ μαθηταί τό σῶμα». Η απλή βέβαια ανατροπή αυτής της εκδοχής είναι η ερώτηση: Αφού «ἐκοιμῶντο», πώς είδαν τι έγινε; Και η επόμενη ερώτηση: Αν δεν «ἐκοιμῶντο», πώς επέτρεψαν οι στρατιώτες τους μαθητές να πάρουν το σώμα του Κυρίου;

Μία άλλη εκδοχή είναι ότι το σώμα δεν το απομάκρυναν οι μαθητές, αλλά ότι το απομάκρυναν οι αρχιερείς· και αυτό, για να μη γίνει ο τάφος σημείο προσκυνήματος των οπαδών του Χριστού.

Αλλά και αυτό πάλι είναι αδιανόητο και ξένο προς τη λογική. Γιατί; Ξέρουμε ότι λίγες ημέρες μετά τη διαπραγματεύσή τους με τα μέλη της κουστωδίας, δέχθηκαν κατά πρόσωπο, μπροστά σε χιλιάδες ανθρώπων, όπως γράφεται στις Πράξεις των Αποστόλων, δέχθηκαν την αυστηρότατη κατηγορία του Πέτρου «ὅτι ἀπέκτειναν τόν ἀρχηγό τῆς ζωῆς ὃν ὁ Θεός ἤγειρε ἐκ νεκρῶν». Ο Πέτρος δημιούργησε από

κείνη την ημέρα χιλιάδες οπαδών και όλοι οι απόστολοι εν συνεχεία. Πόσο εύκολο θα ήταν να πατάξουν στη γέννησή του το χριστιανικό κήρυγμα οι Αρχιερείς, παρουσιάζοντας επί τόπου το πτώμα του Χριστού το οποίο είχαν κρύψει; Θα σταματούσαν αυτή τη βλάσφημη αίρεση και θα αποδείκνυαν εύκολα, και ήταν στο χέρι τους να το κάνουν, ότι επρόκειτο για μία πλάνη. Για απάτη. Αυτό θα έπαυε μια για πάντα, στο ξεκίνημά της την κίνηση αυτή, η οποία αφαιρούσε αδιάκοπα οπαδούς από το Συνέδριο των Γραμματέων και των Φαρισαίων.

Ο λόρδος Charles Darling (1849-1936), Πρόεδρος επί σειρά ετών του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Μεγάλης Βρετανίας -αξίωμα αντίστοιχο με αυτό του Προέδρου του Αρείου Πάγου στην Ελλάδα- γνωστός κατά το διάστημα της δικαστικής του καριέρας από τη διαλεύκανση και επιτυχή υποστήριξη ανεξιχνίαστων και γι' αυτό πολύκροτων δικαστικών υποθέσεων, συνόψισε το νομικό του έλεγχο πάνω στις ενδείξεις για την Ανάσταση του Χριστού με τα ακόλουθα λόγια, τα οποία είναι τόσο αυθεντικά ώστε δε χρειάζεται να προσθέσουμε τίποτε άλλο: «Εμείς οι Χριστιανοί, καλούμαστε να παραδεχθούμε πολλά μόνον με την πίστη. Το βασικό θέμα, εάν δηλαδή ο Ιησούς Χριστός αναστήθηκε από τους νεκρούς ή όχι, πάνω στο οποίο στηρίζεται ότι ο Χριστός ήταν πράγματι εκείνο που διεκήρυξε, δεν καλούμεθα να το παραδεχθούμε μόνο με την πίστη. Υπάρχουν για την πεποίθηση αυτή -ότι πρόκειται για ζωντανή αλήθεια- υπάρχουν τόσο πολυάριθμες ενδείξεις από τα γεγονότα που αφορούν σ' αυτήν και τις περιστάσεις, ώστε κανένα σώμα από νοήμονες ενόρκους στον κόσμο δεν θα εξέφραζε άλλη απόφαση, παρά μόνον ότι η Ανάσταση είναι αληθινή».

Αλλά για να αποδειχθεί η αλήθεια της Ανάστασης παρουσιάζεται εκείνο το θετικό επιχείρημα, το οποίο πιστεύω ότι είναι πιο πειστικό για μας, τους ανθρώπους που ζούμε σε μια εποχή κατ' εξοχήν άρνησης, σύγχυσης και αποστασίας.

Πρόκειται ακριβώς για τις απροσδόκητες και ψυχολογικά και λογικά ανεξήγητες επιστροφές ανθρώπων από την άρνηση και την πεισματική απιστία στην πίστη, χάρη στην Ανάσταση του Χριστού. Υπάρχουν εκατομμύρια τέτοιων περιπτώσεων. Θα αναφέρουμε μόνο κάποιες περιπτώσεις διασήμων ανθρώπων του πνεύματος οι οποίοι διετέλεσαν άπιστοι και έγιναν πιστοί.

Όπως αναφέρθηκε, τον δέκατο όγδοο αιώνα, είχε φθάσει η άρνηση στο αποκόρυφό της. Στην Αγγλία, όπως έγραφε ο Montesquieu: «Εάν κάποιος πει σε οποιονδήποτε κύκλο μορφωμένων ανθρώπων ότι πιστεύει, δε γίνεται δεκτός παρά με γέλια και καγχασμούς».

Ακριβώς εκείνη την εποχή, δύο σοβαρά μορφωμένοι νέοι από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, έβαλαν για σκοπό της ζωής τους να συγγράψουν δύο συγγράμματα για να αποδείξουν ο πρώτος ότι η μεταστροφή του Παύλου δεν οφείλεται σε αληθινή

πίστη και ο δεύτερος, ότι η Ανάσταση του Χριστού ήταν ψέμα.

Ο πρώτος, ο Λόρδος Lytletton, μετά από αρκετό χρονικό διάστημα επέστρεψε με ένα κείμενο, το οποίο αποδείκνυε ότι η συνάντηση του Παύλου με τον αναστημένο Χριστό, είχε πραγματικά συμβεί στο δρόμο της Δαμασκού. Ο δεύτερος, ο Gilbert West, επέστρεψε με ένα σύγγραμμα το οποίο ονομάζει: «Παρατηρήσεις επί της ιστορίας και των ενδείξεων της Ανάστασης του Χριστού», το οποίο περιέχει μία σωρεία επιχειρημάτων, πολλά περισσότερα από όσα εγώ σας παρουσίασα εδώ, λογικότερα επιχειρήματα για την αλήθεια της Ανάστασης.

Ίσως όμως πραγματικά για κείνον που θέλει να κουράσει τη σκέψη του -κι αυτό είναι αναγκαίο γύρω από το θέμα αυτό-, ίσως το πιο χαρακτηριστικό λογικό μνημείο να είναι το έργο του νομικού Frank Morison.

Ο Morison από τη σχολική του ηλικία είχε διαβάσει από τους θετικιστές κριτικούς της Γερμανικής Σχολής, την κριτική της Αγίας Γραφής. Συγχρόνως μελέτησε τη Φυσική επιστήμη, η οποία εξ ορισμού, αποκλείει το θαύμα και βασίζεται μόνον σε πειραματικά πορίσματα. Έχοντας πλούσια οπλιστεί με επιχειρήματα κατά της χριστιανικής θρησκείας, ξεκίνησε να γράφει το 1922 ένα πόνημα που θα έπειθε λογικά τον αναγνώστη ότι η Ανάσταση δεν είχε πραγματοποιηθεί.

Καθώς άρχισε να γράφει το βιβλίο αυτό, αντιλήφθηκε ότι ήταν αδύνατο να γραφτεί.

Όχι μονάχα ήταν αδύνατο να γραφτεί, αλλά οι σκέψεις και οι φράσεις οι οποίες έγραφε οδηγούσαν στον τελείως αντίθετο στόχο. Γράφει ο ίδιος: «Η δύναμις των περιστάσεων με ανάγκαζε να γράφω κάτι το τελείως διαφορετικό· όχι γιατί τα ίδια τα γεγονότα τα οποία μελέτησα άλλαξαν, γιατί είναι οριστικά αποτυπωμένα στις σελίδες της ανθρώπινης Ιστορίας, αλλά γιατί η ερμηνεία των γεγονότων αυτών είχε μέσα μου υποστεί μία μεταβολή εξ αιτίας της επιμονής αυτών των ίδιων των γεγονότων». Ο συγγραφέας ανακάλυψε ότι όχι μόνον δεν μπορούσε να γράφει το βιβλίο που είχε σχεδιάσει, αλλά και ότι ακόμη κι αν ήθελε, δεν θα μπορούσε.

Από την προσπάθεια αυτή, προέκυψε το ευρέως γνωστό βιβλίο του Morison: «Ποιος εκύλισε τον λίθο;», που έχει κυκλοφορήσει σε εκατομμύρια αντιτύπων και αποτελεί όπως προαναφέραμε, ένα μνημείο λογικής εργασίας. Ο συγγραφέας παίρνει όλες τις διεξόδους της αμφιβολίας και τους κόβει το δρόμο με τις μαρτυρίες της Αγίας Γραφής, πάνω στις οποίες δέχεται να ασκήσει με τη λογική το έργο της αμφισβήτησης, το οποίο αποτυγχάνει.

Ο Cyril Edwin Mitchinson Joad, ο γνωστότερος Άγγλος Καθηγητής της Φιλοσοφίας, ο οποίος σφράγισε με την εξέχουσα παρουσία του τόσο το πεδίο των θεωρητικών σπουδών όσο και ένα ευρύ πεδίο κοινωνικό-πολιτικό ζυμώσεως τις ιστορικές σε όλα τα επίπεδα δεκαετίες του '30, '40 και '50. Συναρπαστικός ομιλητής και

διδάσκων και εμβριθής συζητητής στα μνημειώδη φιλοσοφικά debates του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Πολυσχιδής προσωπικότητα, συνεργάστηκε με το ραδιόφωνο του BBC, όπου τόσο με διαλέξεις του, όσο και με συζητήσεις τις οποίες συντόνιζε έθιγε βαθειά κοινωνικά και υπαρξιακά θέματα με τρόπο απολύτως κατανοητό από τον μέσο ακροατή.

Πνεύμα ανήσυχο υπήρξε δεδηλωμένος αγνωστικιστής. Ήταν δε τόσο φανατικός στην άρνηση, ώστε δεν άφηνε ευκαιρία τόσο με τον γραπτό λόγο, όσο και με μία σειρά από εβδομαδιαίες ομιλίες στο ραδιόφωνο με τίτλο: «Ο dr. Joad και ο Θεός», να παρουσιάζει την επιχειρηματολογία του μελετώντας ακριβώς το κείμενο της Αγίας Γραφής, να υποστηρίζει την ανακρίβεια του Ευαγγελίου.

Σε προχωρημένη ηλικία, κατά τη διάρκεια περισυλλογής, χωρίς καμία εξωτερική επίδραση, παρουσιάστηκε αιφνιδίως με το βαθύ και συγκλονιστικό, τελευταίο του σύγγραμμα: «Η επανάκτηση της Πίστης». Με αυτό και με κάθε τρόπο αγωνίστηκε σαν το Θωμά να διαδώσει ότι ο Χριστός είναι πραγματικά ο Κύριος και Θεός.

Θα έχετε ακούσει ότι το πλέον διάσημο σατυρικό περιοδικό από το 1841 έως και τις μέρες μας υπήρξε το περιοδικό «PUNCH». Επί τέσσερα έτη, εκδότης του Punch υπήρξε ο Malcolm Muggeridge, έγκριτος Άγγλος δημοσιογράφος, κάτοχος της κλασικής παιδείας και πολυγραφώτατος. Πνεύμα οξύ και σκωπτικό, δε δίσταζε να διακηρύττει την απιστία του. Μία επίσκεψη εντούτοις στους Αγίους Τόπους, κατέληξε σε αποτέλεσμα αντίθετο εκείνου το οποίο ανέμενε και επεδίωκε ο Muggeridge. Αντί να κομίσει αποδείξεις ότι η πεποίθηση στο θάνατο και την Ανάσταση του Ιησού Χριστού είναι ένας μύθος, επέστρεψε με την ακλόνητη πεποίθηση για την αλήθεια της Χριστιανικής πίστης και μια τέτοια ψυχική μεταστροφή, ώστε έγινε εν συνεχεία, σε ώριμη ηλικία ένα από τα κυριότερα μέλη του χριστιανικού κινήματος στη Μεγάλη Βρετανία. Στο περίφημο «Φεστιβάλ του Φωτός», στην πολυάριθμη αυτή συγκέντρωση την Πλατεία TRAFALGAR του Λονδίνου, ο Muggeridge ήταν εκείνος ο οποίος εκαυτηρίασε και κάλεσε σε αφύπνιση και αγώνα εναντίον της χυδαιότητας και της παρακμής εις την οποίαν οδηγεί η απιστία.

Δίπλα σ' αυτούς τους διανοουμένους θα ήτανε πραγματικά πάρα πολύ τολμηρό να πω δυο λόγια για τον εαυτό μου.

Το λέω με απόλυτη συναίσθηση για τη διαφορά σε ανάστημα και τη διαφορά σε κύρος που με χωρίζει από αυτούς. Όμως το χρωστώ σε σας, και το κάνω για πρώτη φορά.

Το χρωστώ σε σας που είσαστε τα αδέρφια μου, με τα οποία ζω τόσο έντονα τη

ζωή του Πανεπιστημίου, να σας μαρτυρήσω, ότι έζησα τα τελευταία χρόνια της γυμνασιακής μου ζωής και σχεδόν όλα τα χρόνια της ζωής μου σαν φοιτητής, μέσα στην άρνηση και την αμφιβολία. Και να σας πω, ότι δέχθηκα ύστερα από πάρα πολλή μελέτη, το μήνυμα της Ανάστασης σαν αληθινό· και ότι όλη μου η ζωή, δεν είναι από μία σκοπιά τίποτε άλλο παρά ένα πείραμα πάνω στην ακρίβεια του κηρύγματος της Αναστάσεως. Έχω να σας πω ότι ούτε μια στιγμή, ούτε μια παρατήρηση μέσα στη ζωή μου, δεν παρέλειψε παρά να επιβεβαιώσει την αλήθεια του κηρύγματος του Ευαγγελίου· την αλήθεια της Ανάστασης του Χριστού. Είναι αδύνατον λογικά, είναι αδύνατον ψυχολογικά να ζήσω ούτε μία στιγμή μη πιστεύοντας στην Ανάσταση του Χριστού. Και θέλω να καλέσω, σαν αδελφός προς αδελφούς, τον καθένα από σας, να πάρει τη θέση αυτή και να δεχθεί απροκάλυπτα, τίμια, την Ανάσταση του Χριστού σαν ένα γεγονός. Και να με βρει, αν θέλει, να συζητήσουμε και να χαρούμε μαζί, τα όσα θα επακολουθήσουν από αυτό το άνοιγμα της ψυχής στην Ανάσταση του Χριστού.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Βιβλιογραφία

- I. Αγαπίδη: Ο Ιησούς ενώπιον της Ιουδαϊκής και Ρωμαϊκής Δικαιοσύνης, Θεσσαλονίκη 1969.
- E. Θεοδώρου: Η αιώνια αλήθεια, Αθήναι 1960.
- Π. Τρεμπέλα: Ιησούς από Ναζαρέτ, Αθήναι 1955.
- Pr. J.N.D. Anderson: Christianity the Witness of History, Tyndole Press, London 1969.
- Pr. J.N.D. Anderson: Evidence for the Resurrection, Intervarsity Press, London 1968.
- P. Babet: La Passion de Jésus - Christ Selon le Chirurgien, Dillen et Cie, Issodun, France 1950.
- R. Guardini: Ο Κύριος, Ελληνική Μετάφραση, Αθήναι 1956, τόμος Γ'.
- M. Goguel: Jesus the Nazarien: Myth or History, Paris 1933.
- C.E.M. Joad: The Recovery of Belief, London 1952.
- F. Morison: Who moved the Stone, Barnes and Noble, N. York 1962.
- K.N. Taylor: Is Christianity Credible, Intervarsity Press, 1970.
- J. Young: The Case Against Christ, Falcon Books, London 1962.

Εκδόσεις [«ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ»](#)

† ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Γ. ΜΑΚΡΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ Α.Π.Θ.

Πηγή: impantokratoros.gr